

Sirise, sirise, sirbikene,
 kõrise, kõvera rauakene!
 Kelle sirpi ette jõuab,
 see meist mehele saaneb,
 5 sellel peigmees mütsi ostab,
 mütsi ostab mündilise,
 treemli trihni-trähnilise,
 paela paksu, roosilise.

Laulnud Maarja Mäepea, 73 a. vana, Jõelähtme kihelkonnas,
 Jõelähtme vallas, Lajakivi külas 1913. aastal. Üles kirjutanud A. O. Väisänen
 ja G. Vilberg (EÜS X 1061 (463) < ERA, Fon. 107-f ja EÜS X 2070 (336)).

b) LÕUNA- JA KESK-EESTI LÕIKUSLAULUD.

27. LÕPE, PÖLD!

Meremääe.

MM ♫ = 276

mi' Le - loo, le - lo, le - lo!

Lõ - põ nu kul' - la põl - lu - kõ - nõ,

le-loo, le-loo, hüü! Kui - i' no lõ - põ,

sii - ä jä - tä, le - loo, le - loo, hüü!

Laulnud Kondre Tat'o, 60 a. vana, Meremääe vallas, Vinnüski külas 1913. aastal. Üles kirjutanud A. O. Väisänen (EÜS X 894 (90) < ERA, Fon. 69-d).

28. LÖPE, PÖLD!

Meremäe.

MM $\frac{2}{8}$ = 208

solf

Ku - na miiks põi - ma pi - kä põl - lu,
 ku - na mi' põi - ma pi - kä põl - lu,
 ku - na mi ks laa - bi la - ja väl - lä,
 ku - na jo laa - bi la - ja väl - lä?

Laulnud Ivanii Anne, 40 a. vana, ühes kooriga Meremäe vallas, Seretsova külas 1913. aastal. Üles kirjutanud A. O. Väisänen (EÜS X 879 (56) < ERA, Fon. 65-b).

29. PÖLLUL LAULMINE.

Vilo.

1. Löpöks no küll, kul - la põl - lu - kō - nō,
 võe lō - põ' jal - lō, kul - la põl - lu - kō - nō!

Põimulaul.

Lõpō_ks no küll, kul'la põllukōnō,
võe lõpō jallō, kul'la põllukōnō,
oiu_ks otsa sa', osakōnō,
võe oiu' jallō otsa, osakōnō!
Laula_ks suurō mi' nurmō päälä,
võe laula jallō suurō nurmō päääl.
Angō_ks viil kärro mi' käsite,
võe angō' jallō kärro mi' käsite,
5 hüvvi angō' sōnno mi' sōrmilō,
võe hüvvi jallō sōnno mi' sōrmilō,
sis ōks nakkas meil k'auma käekese',
võe nakkas jallō k'auma käekese',
sōudma nakkas meil sōrmōkōsō',
võe sōudma jallō nakkas sōrmōkōsō',
edi_ks lättō otsa sis uikōnna,
võe edi jallō otsa uikōnna,
vago lättō viirde vaakōnna,
võe vago jallō viirde vaakōnna!
0 Lää_ks sis kodo mi' kittennä,
võe lää jallō kodo kittennä:
„Kagoh ōks teie mi' tükü töödä,
võe ar'a jallō teie tükü töödä,
panni kokko pal'lo maada,
võe panni jallō kokko pal'lo maada.
Kas ōks tüüdä tehnätässe,
võe ar'a jallō tüüdä tehnätässe,
vaiva_ks vasta vōõdōtassō,
võe vaiva jallō vasta vōõdōtassō?
5 Musta jäätä_s mi' tsirgu munnō luvva',
võe musta jallō tsirgu munnō luvva',
haragollō jäätä_s poigō haudu',
võe haragollō jallō poigō haudu'.”

Lõpō_ks no küll, kul'la põllukōnō,
võe lõpō' jallō, kul'la põllukōnō,
mine_ks otsa sa' õdagusta,
võe mine' jallō otsa õdagusta,
veerä_ks otsa sa' vilutsōsta,
võe veerä' jallō otsa vilutsōsta!
Ülge_ks sōna selegehe,
võe ülge' jallō sōna selegehe,
laskō_ks joro julōgōhe,
võe laskō' jallō joro julōgōhe!
Olō_ks mi' külli keskel,
võe olō jallō külli keskelle —
laulo meil kirjä kirotadas,
võe laulo jallō kirjä kirotadas,
kiri_ks jäl' veerüs Kiiovahe,
võe kiri jallō veerüs Kiiovahe.

25 Ütle-ei' kui sõnno mi' selgehe,
 võe ütle_i' jallō sõnno selgehe,
 lasō-ōi' kui jorro mi' julōgōhe,
 võe lasō_i' jallō jorro julōgōhe —
 saa_ks kuri meil kullō'lda',
 võe saa jallō kuri meil kullō'lda',
 saa_ks kalgi meil kannahtõlla',
 võe saa jallō kalgi kannahtõlla'.

Laulnud Aksin ja Raudik, 48 a. vana, ühes kooriga Petseri rajoonis, Panikovitsi külanõukogus (= Vilo vallas, Lõkova külas) 1949. aastal. Üles kirjutanud A. Garšnek ja V. Pino (TMM ja KKI 14, 236/9 (21)).

30. PÖLLUL LAULMINE.

Järvesuu.

MM $\frac{1}{4} + \frac{3}{4} + \frac{2}{4}$

1-2. No lää-me' mi' põl-du põi-mõ-ma-he,

le - loo, le - loo, le - loo,

no lää-me' mi' põl-du põi-mõ-ma-he,

le - loo, le - loo, le - loo,

la-ká_ks lää-me' mi' väl'- lä laa-bi - ma-he,

le - loo, le - loo, le - loo,

No lääme' mi' põldu põimõmahe,
leloo, lelo, leloo,
lak'a(_ks) lääme' mi' vä'lä laabimahe.

Näio-viil ōks mi'-kōsō', noorōkōsō',
noorō- viil mi' -kōsō', nōrgakōsō',
5 inne naaku_i' mi' että alostama,
vahaviirtä mi(_ks) vallalō vōtma,
kui panō(_ks) mi' ilo ii päale,
laulu panō(_ks) kui laja vä'lä päale!
Agu sis ōks meil ilo ii põimi,
10 agu laulu(_ks) meil laabō laja vä'lä!

Seo näio(_ks) mi' kōrralda' kōnōli,
jutukōsō(_ks) mi' as'anda aie —
ega põima_i' ōks ilo iikeistä,
laulu põima_i' meil lak'a vä'läkeistä —
15 ilo nakas ōks iih minemähe,
laulu nakas ōks takah tandsimahe.
Näio- viil ōks mi' -kōsō', noorōkōsō',
kurō- viil mi' -mar'a', kullakōsō'!
Sis keerä(_ks) mi' ilo keskennä,
20 sis vala(_ks) mi' au vahõlla,
sis om ōks meil hüä tüüd tetä',
latsōkōisil meil kässi lautõlla'.
Sedä tiiä(_ks) ma' näio selgehe,
kulla(_ks) tiiä ma' näio kogone höste —
25 ilol ūnnō(_ks) meil tüü joudunōsō,
laulul ūnnō(_ks) meil tüü laapinōsō.

Seo näio(_ks) mi' kōrralda' kōnōli,
jutukōsō ōks ilmas'anda aie —
ega saa-ai' mi' ilol tüüd tetä',
30 laulul saa-ai' mi' laapō' lak'a väljä.
Näio- viil ōks mi' -kōsō', noorōkōsō',
noorō- viil mi' -kōsō', nōrgakōsō',
uma' pangō(_ks) ti' käe' käümähe,
sōrmō' pangō' ti' nopō' sōudmahe,

35 sis panō(_ks) mi' pōllu pōdōmahe,
 olō-(_ks) panō sis -kōrrō' ogimahe!
 Kui olō mi' nuia' nurmō päälä,
 kepi' olō kui kesväpöllu päälä,
 sis jääse(_ks) meil pōld pōimmalda',
 40 lag'a jääse meil väli laapmalda'.
 Kui olō mi' nopō' nurmō päälä,
 kipō' olō kui kesväpöllu päälä,
 sis jovva mi(_ks) otsa õdagusta,
 sis lōpōs meil pōld lōunōsta.
 45 Otsah viil meid oodi uma vel'lo,
 ligi(_ks) viil küll pinnärd lelläpoiga,
 vel'lol olli ūks otsah ollu käeh,
 pōllu oodi tä veereh viin käeh,
 50 klaas om ūks täl kullenō käeh,
 pikre om ūks täl käeh hōbōhōnō.
 Et sa' olō(_ks) viil, kul'la pääväkene,
 et sa' viidä' viil, pääväveerekene!
 Ega olō_i' mi' muidō or'alise',
 pardsi' olō_i' mi' muidō palgalise' —
 55 selle ooda_i' mi' päivä minevätä,
 päävä ooda_i' mi' viirt veerüvätä —
 ossa ooda mi' otsa oiuvata,
 vao ooda mi' viirt veerüvätä.
 Miä om ūks meil viga veerätellä',
 60 kua om ūks meil viga kul'ätölla',
 et om meil ūks hüä rüäkene,
 kasunu' meil ommō kanepkōrsi!
 Ega viil siin künna_s kühkosälgä,
 äestelle_s joht siin häbokōttu —
 65 kühko- omma' ūks -sälä' külä vel'lo',
 häbo- omma' ūks -kōtu' häehtäjä'.
 Siist viil ūks saava' saiaterä',
 kotte saava' ūks siist kulatskejauhu'.

Rüäpōimmisō lelotaminō.

Laulnud Anne Vabarna, 70 a. vana, ühes kooriga, Järvesuu val-
 las, Tonja külas 1948. aastal. Viisi üles kirjutanud A. Garšnek (TMM). —
 Sõnad kirjutanud M. Vabarna samalt laulikult 1936. aastal (S 121735/41 (33)).
 Märkus. 1936. a. teksti algusest on jäetud ära 4 värssi. Asendatud on
 need 1948. a. üleskirjutuse 2 algusvärsga.

31. PÖLLUL LAULMINE.

Määe.

(2+3)+2

1 Ku - ri om-mō meil maa-lō ku - mar-dōl - la';
 le - loo, le - lo, le - loo, ku - ri ommō meilmalō
 ku - mar-dōl - la', le - loo, le - lo, le - loo.

(1+3)+2

3. Küll om - mō siin ve - si vi - lā päääl,
 le - loo, le - lo, le - loo, küll ommō siinvesi
 vi - lā päääl, le - loo, le - lo, le - loo.

1+3

5. Sii om - mō küll ka - ki - ja kaa - lah,
 le - loo, le - lo, le - loo, sii om-mō küll
 ka - ki - ja kaa - lah, le - loo, le - lo, le - loo.

Rüäpõimmisõ ja linakakmisõ man lelotadas. Linakakmisõ man lelotödi hummogu alostamisõ sõna':

Kuri ommõ meil maalõ kumardõlla',
lelo, lelo, leloo,
pakan ommõ meil maalõ paintõlla'!
Küll ommõ siin vesi vil'ä pääl,
küll ommõ siin likõ liiva pääl,
5 sii ommõ küll kakija kaalah,
sii ommõ küll riibija rinnah.
Kui tulli mi' pikä põllo mano,
siiä lasi mi' laja välä mano,
inne naka_i' mi' että alostamma,
10 vao viirt mi' vallalõ võtma —
inne panõ_ks mi' ilo ii päälle,
laulu panõ mi' laja välä päälle.
Küll meile sis ilo iih lätte,
küll meile_ks ta laulu takah lasi —
15 esi keerä mi' ilo keskellä,
esi lasõ mi' laulu vaihõlla.
Hüä ommõ küll ilol tüdä tetä',
laulul ommõ küll laapi' lak'a väljä —
sis lät õks meil otsa osakõnõ,
20 küll vala sis viirde vaokõnõ.

Laulnud Anna Ilumets, 62 a. vana, ühes kooriga, Räpina rajoonis, Võõpsu I külanõukogus (=Mäe vallas, Varesmäe külas) 1952. aastal. Üles kirjutanud A. Garšnek ja H. Tampere (TMM ja RKM II 57, 39/41 (11)).

32. PÖLLU PÖIMIJAD.

Paistu.

1. Pa-ge-ne,põl-du, pa-ge-ne, ü - les, _____ -les,-les!

3. Len-da,põl-du, le - pi-kus-se, ü - les, _____ -les,-les!

Pagene, põldu, pagene,
üles, -les, -les,
pagene, põldu pajusse,
lenda, põldu, lepikusse,
karga, põldu, kaasikusse —

5 põllu põimaja tuleve,
 kõverrauda alla õlma!
 Lõpe, põldu, lõigatenna,
 käi kokku korjatenna!
 Kui sa_i lõpe, ei ma_i lõika —
 10 siia jääd sirgu süüa,
 siia kurgede koguda,
 lõokeste lõõri lüüa,
 pääsukeste päälle tulla.
 Kure sööve, ei na_i kogu,
 15 lõo sööve, ei na_i lõika,
 pääsu sööve, pääd ei võta.

Laulnud Eili Ilves, 57 a. vana, Türi kihelkonnas, Alliku vallas 1908. aastal. — Laul pärit lauliku sünnikohast Paistu kihelkonnast, Holstre vallas. — Ules kirjutanud H. Siimer (EÜS V 577 (19a) ja 634/5 (66)).

Märkus. Viisi rütmiline variatsioon 1. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt.

33. PÖLD LINDUDELE.

Helme.

1. Lõ - pe, lõ - pe, li - na - ke - ne, ü - les,

lõ - pe, lõ - pe, li - na - ke - ne, ü - les, ü - les!

Lõpe, lõpe, linakene,
 üles!
 Kui sa ei lõpe, siiä jätä,
 siiä jätä sirke süvvä,
 pääsukeste päälle tulla,
 5 külä karjaste karate.
 Siiä lõo lõõriteleb —
 lõo seie, ei ta_s lõika,
 kurg sii seie, es kumarde.
 Kunas otsa me ojume,
 10 kunas viirde me veereme?
 Veeren uuti velle noore,
 nurme otsan oodetasse.

Laulnud Miina Varik, 81 a. vana, Helme kihelkonnas, Kärstna vallas 1908. aastal. Ules kirjutanud A. Martin ja P. Tatz (EÜS V 227 (17) ja 347 (38)).

34. PÖLD LINDUDELE.

Rõuge.

MM $\text{♪} = 160$

la¹ Lõ - põ, lõ - põ, li - na - kõ - nõ,
kui ei lõ - põ, sii - ä jä - tä!

Lõpõ, lõpõ, linakõnõ,
kui ei lõpõ, jätä siiä,
jätä kurõ koristõlla,
musta tsirgu muna luvva,
5 haha tsirgur haariskõlla,
jätä tedre teridä!

Laulnud Elfriide Raat, 28 a. vana, Rõuge kihelkonnas, Viitina val-
las 1930. aastal. Üles kirjutanud E. Oja ja H. Tampere (ERA III 3, 51 (42) ja
II 26, 59 (1)).

35. VÄLJAD KARJA KÄIA.

Kolga-Jaani.

MM $\text{♪} = 180$

do¹ Lõ - pe, lõ - pe, põl - lu - ke - ne,
he - le - le, he - le - le!
9. Ted - re - le te - ha pe - si - da,
he - le - le, he - le - le!

Lõpe, lõpe, põllukene,
helele, helele,
vähäne sa, väl'läkene,
saa otsa, saarekene,
et saaks väl'läd karja käia,
5 saared sälü mängitada!

Kui sa_i lõpe, siia jätän,
siia jätän sirgu süia,
sirgu süia, kärbi käia,
tedrele teha pesida.

Laulnud Marie Sepp, 74 a. vana, Kolgala-Jaani kihelkonnas, Soosaare vallas 1937. aastal. Üles kirjutanud H. Tampere (ERA, Pl. 49 B 2).

36. VENNA NURMED.

Helme.

1. Mei-e vel-lel suure nurme, ü - les, ü-les, ü-les!

Meie vellel suure nurme,
üles, üles, üles,
suure nurme, laia väl'lä:
veere joosev Venemaale,
otsa joosev Ulandimaale,
5 tettu Riiäni rügida,
ette Riiä erneida,
taga Riiä tatterida,
keset Riigä kesvesida.

Meie sõtsil suure sõrme,
10 suure sõrme säadamenna,
laia käe laamimenna —
kokku panniv kullapõllu,
sidemesse siidinurme.

Ka pulmalaul.

Laulnud Ruuda Tuhakott, 73 a. vana, Helme kihelkonnas, Kärstna vallas 1908. aastal. Üles kirjutanud A. Martin ja P. Tatz (EÜS V 228 (20) ja 364/5 (53)).

37. VENNA NURMED.

Otepää.

Ei ma ütle ütelegi,
ei ma kõnele kellegille,
et mu velel suure nurme,
suure nurme, laia väl'lä —
5 otsa juuskva Otepähä,
veere juuskva Vennemaale.
Neid ma põimse põdemada,
viirde aie väsumada,
es jää pöllule põdema,
10 ii päälle ingäma.
Tsirbi olli käen kullatedu,
lõigeravva õpetedu.

Ei ma enne siist ei lähe,
kui tuleb oma ostemaie,
15 perepoiga päästemaie,
sulane lunastamaie.

Laulnud Ku sta Ilves, 67 a. vana, Otepää kihelkonnas, Vastse-Otepää vallas 1908. aastal. Viisi üles kirjutanud A. Kiiss (EÜS V 149 (61)). — Sõnad kirja pannud J. Väaggi Kanepi kihelkonnast 1890. aastal (H II 32, 531/2 (23)).

Märkus. Viisi rütmilised variatsioonid 1.—4. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt. — Originaalis on värsid 13—16 laulu alguses.

38. LÄHME UUELE EELE!

Paistu.

1-2. Näi-u-kei-se, noore-kei-se, ü-les, _____ -les,-les,
= 3-4.
lää-me uv-ve - le i - i - le, ü-les, _____ -les,-les!

- Näiukeise, noorekeise,
üles, -les, -les,
lääme uvvele iile!
Esi uusi meidä oodi,
vagu vastane vaati,
5 uut ta uuta lõikajeda,
vao vallavõttajada.
- Peiu ikeb peenarinna,
vanamiis vao vahele.
Näiukeise, noorekeise,
10 pästke peiu peenarista,
vanamiis vao vahelta!
- Laske sõrme äste kävvä,
käe noore kärme kävvä!
Mede velle suure nurme,
15 suure nurme, laia väl'lä —
ii otsa Iiumaal,
nurme veere Venemaal —
nni tahav nobet noppimista,
käbet kokkukääänämista.
- 20 Näiukeise, noorekeise,
küll om pikä velle piiri!
Sii esi tahab isuta,
laia väl'lä meid väsüta,
suure nurme meid sureta.
- 25 Mina ole Manni maani tarka,
äräp ma ii isuta,
suure nurme ma sureta,
laia väl'lä ma väsüta,

jätä ii ikkemaie,
30 suure nurme nuttamaie.

Tenu olgu suurel Loojal,
au armejal jumalal,
las'k meid kuival koguda,
paremal mu panna kokku!

35 Kokku ma panni kullapõllu,
sidemesse siidiväl'lä.

Meil om nabra nii kui naise,
koheliku kui emändi,
aki Arju neitsikeise.

40 Kuule, kulla vellekeine,
võta oovist nüid obene,
linaseemen seisamesta,
mine tuu Virust kuldavikla,

Arjust tuu arki õbene
45 nabrapäie päale panna,
kohelikude kohenta!

Nabra paistav Narvamaale,
koheliku Kuramaale.

Laulnud Liis u Mägi, 75 a. vana, Paistu kihelkonnas, Holstre vallas,
Koigu külas 1906. aastal. Üles kirjutanud J. Aavik ja J. Sakkeus (EÜS III 230
(27) ja 453/5 (119)).

39. KUHJALOOJA.

Pilistvere.

Mis mina lõikan, see mina köidan,
elele, elele,
see ma napraje nabisin,
kuhelikku ju kogusin.
Tegin nabra kui see naese,

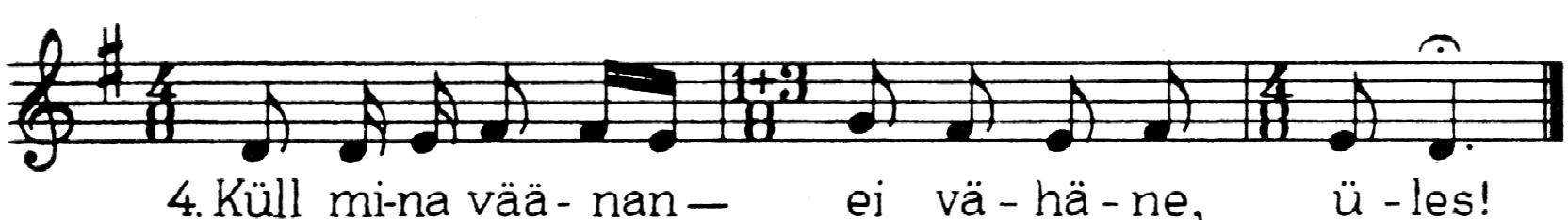
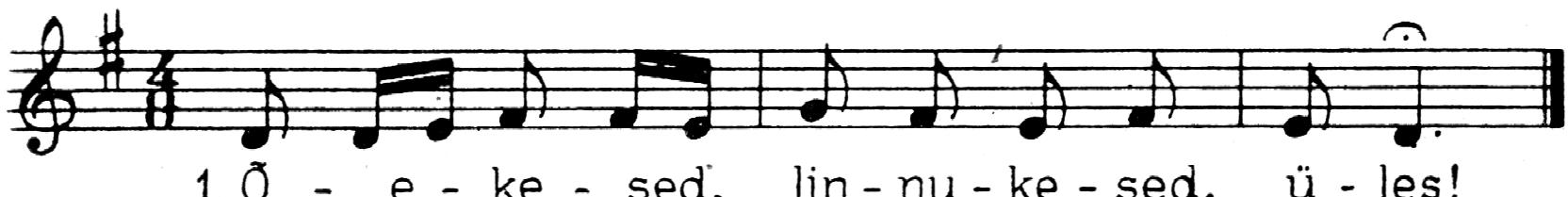
5 kuheliku kui kuninga —
kuhel paistis Kura mäele,
akki Arju mōisaasse.

Laulnud Kai Kangur, 86 a. vana, Pilstvere kihelkonnas, Võisiku vallas, Nõmavere külas 1907. aastal. Üles kirjutanud H. Siimer ja M. Saar (EUS IV 1538 (60) ja 1564 (22)).

Märkus. Viisi rütmiline variatsioon 2. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt.

40. HALB SIRP.

Pärnu.

Õekesed, linnukesed,
küll mina tõttan, küll mina tõmman,
küll mina leikan — ei ta ei lõpe,
küll mina väänan — ei vähäne,
5 et saaks pia peenaresse,
jalakannad kaldaesse.

Õekesed, linnukesed,
ei mina tia, mis on viga,
et minu esi ei edene,
10 välja laia ei vähäne!
On minu käed kinni pandud,
käevarred vangi pandud,
sõrmed sõlmi või siutud,
et minu esi ei edene,
15 välja laia ei vähäne?

Olgu terve pereisa,
olgu terve pereema,
kis tegi oma põllul pulmad,
põllul pulmad, väljal varrud,
20 et ta mind kurva siia kutsus
ja mind alva siia arvas,

et mina sünnin suurte sekka,
mahun valgete vahele!

Küll mina tõttan, küll mina tõmman,
küll mina lõikan — ei ta ei lõpe,
küll ma väänan — ei vähäne.
Õekesed, linnukesed,
ei mina tia, mis on viga,
et jäävad lilled liikumaie,
kõrrekesed kõikumaie!
Ei sii põle minu süidi,
sii on sandi sirbi süidi;
ei sii põle sirbi süidi,
sii on pereme'e süidi,
kissi viis raua sepa kätte,
raua viis, ei viind viinalaasi
ega ei kannud õllekannu.
Sest tegi seppa sirbi sandi,
kis jäatab lilled liikumaie,
kõrrekesed kõikumaie.

Talgulaul.

Laulnud Kadri Laas, 67 a. vana, Pärnu kihelkonnas, Surju vallas,
Surju külas 1911. aastal. Üles kirjutanud P. Tatz ja A. Sildnik (EÜS VIII
1134 (20) ja 1042/4 (41)).

Märkus. Viisi rütmilised variatsioonid 4. ja 23. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt.

41. LÖIKUSEÖLU.

Otepää.

1-2.A - ja ot - sa, i - i - ke - ne, lõ - pe - le, lõ - pe - le,

vee-ri viir-de, vee-re - ke - ne, lõ - pe - le, lõ - pe - le!

5-6.Veerenuut - va vel - le noo - re, lõ - pe - le, lõ - pe - le,

ot - sanuutva me o - mat - se, lõ - pe - le, lõ - pe - le.

Aja otsa, iikene,
 lõpele, lõpele,
 veeri viirde, veerekene!
 Otsan meid jo oodetasse,
 veeren vasta vōetasse:
⁵ veeren uutva velle noore,
 otsan uutva me omatse.
 Kes vii viina windsakille,
 õlletuupi tuhnakille?!
 Viina viäs vereville,
¹⁰ õlletoobi toredille.

Laulnud Anna-Juulie Kuuse, 33 a. vana, Otepää kihelkonnas,
 Vastse-Otepää vallas 1908. aastal. Üles kirjutanud A. Kiiss ja E. Eisenschmidt
 (EÜS V 152 (75) ja 74/5 (75)).

42. LÖIKAJATE ISTMED.

Karula.

Rü - hi - ke - mi, rü - hi - ke - mi, ru - ta - kō - mi,
 ru - ta - kō - mi, a - di - na _____
 kraasna - le, _____ a - di - na kraasna - le!

Rühikemi, rutakōmi,
 tōtakōmi tōemeeli!
 Saa pia mi peräle,
 inne muid istamilō —
⁵ andas asō akōnilō,
 pandas pingi' perä poole.

Kiä tulō perän meid,
 perän meid, perän muid —
 andas asō ahu ette,
¹⁰ pingi' pandas paistōele.
 Sinnä sulasō suurō sōlō,
 lagunasō laja lehe,
 igunasō iluhelme'.

Viisi üles kirjutanud A. Kiiss Karula kihelkonnas 1909. aastal (EÜS VI 200 (28)). — Sōnad kirjutanud G. Seen Karula või Urvaste kihelkonnas 1893. aastal (H II 36, 153/4 (193)).

43. MŌISA NURMED.

Tarvastu.

1. Me - de mōisal lai - a laa - ne, ü - les - se.

3. Mil - lal me ot - sa o - ju - me, ü - les - se?

**Mede mōisal laia laane,
ülesse,**

mede ärräl suure vä'lä,

millal me otsa ojume,

millal me viirde venime?

5 Otsan uutva onupoja,
veeren uutva velle noore —
kubjas keppi kõigutaman,
kilter keppi vingutaman.

Kartulivõtmise laul.

Laulnud Hans Mängel, 30 a. vana, Türi kihelkonnas, Väätsa vallas 1908. aastal. — Laul pärit läuliku sünnikohast Tarvastu kihelkonnast. — Ules kirjutanud H. Siimer (EÜS V 585 (63) ja 701 (150)).

Märkus. Viisi rütmiline variatsioon 3. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt.

44. ORI OOTAB ÕHTUT.

Pärnu.

Vee-re, vee-re, pää - va - ke - ne, kas - ke,

vee-re, vee-re, pää - va - ke - ne, kas - ke!

Lõpe, lõpe, põllukene,
kaske,

lõpe põllu lõigatessa,
kulu kokku korjatessa!

Kui sa_i lõpe, me ei lõika,
5 kui ei ka(h) ane, me ei kaku!

Ori uutab õhtaida,
päiline pääva veerevada,
tüüline tinge lõpevada.
Ohtu tuub õled tubase,
10 videvik viib magama.

Veere, veere, päävakene,
veere, pääv, vete pääl!
Ratas veereb, rummu veereb —
ei siin veere päävakene.

Talguselaul.

Laulnud Madli Paalits, 72 a. vana, Pärnu kihelkonnas, Uulu vallas, Uulu mõisas 1911. aastal. Viisi üles kirjutanud P. Tatz (EÜS VIII 1131 (7)). — Sõnad kirjutanud E. Juhanson Triina Vahterilt, 56 a. vana, Häädemeeste kihelkonnas, Orajõe vallas, Kabli külas 1909. aastal (EÜS VI 493 (94)).

45. ŒHTULE MINEK.

Saarde.

1-2. Lõi - ga - ke ja lõ - pe - ta - ge, kas-ke,
tõ - ta - ke ja tõm-ma - ke, kas-ke.

Lõigake ja lõpetage,
kaske,
tõtake ja tõmmake,
et sii esi edenes
ja sii väli vähenes,
5 et me õhtas otsa saame,
värvasse välja lähme!
Nüüd o õigus õhtul minna.
Mis sai enne päeva tehtud —
peremehe kotti sii kogugu,
10 peremehe salve sii sadagu;
mis saab päale päeva tehtud —
sandi kotti sii sadagu,
tondi kotti sii kogugu!

Oot-oot, oot-oot, perenaine,
15 ma tulen kodu vaatamaie,
kas o lammas laua päälle,

kohioinas otsa päälle,
kas o lusikad loetud,
vaagnad või ära vaabatud!

Talgulaul.

Laulnud Leena Jürisson, 64 a. vana, Saarde kihelkonnas, Pati vallas 1908. aastal. Üles kirjutanud A. Martin ja P. Tatz (EÜS V 231 (38) ja 387 (75)).

46. TALGULISTE TOIT.

Võnnu.

MM $\text{♪} = 224$

The musical score consists of eight staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a tempo of $\text{♪} = 224$. The lyrics are: "si Lõ - põ, lõ - põ, põl - lu - kõ - nõ, tal - go,". The second staff continues with "tal - go, lõ - põ, põld, vä - hä - ne, vä - li,". The third staff begins with a 2+4 time signature and ends with a 4/4 time signature, with lyrics: "tal - go, tal - go! Ta - los ei ta - ha'". The fourth staff starts with a 2+4 time signature and ends with a 4/4 time signature, with lyrics: "tal - lõ - li - ha, tal - go, tal - go,". The fifth staff begins with a 4/4 time signature and ends with a 2+4 time signature, with lyrics: "ki - ri - vä pää - ga kit - se li - ha, tal - go,". The sixth staff starts with a 2+4 time signature and ends with a 4/4 time signature, with lyrics: "tal - go, - ta - los ta - has pu - hast pul - li - li - ha,". The seventh staff begins with a 2+4 time signature and ends with a 4/4 time signature, with lyrics: "tal - go, tal - go, val - gõ pää - ga". The eighth staff starts with a 4/4 time signature and ends with a 2+4 time signature, with lyrics: "vas' - ka li - ha, tal - go, tal - go."

Lõpō, lõpō, põllukõnō,
 talgo, talgo,
 lõpō, põld, vähäne, väli!
 Talos ei taha' tallõliha,
 kirivä pääga kitse liha —
 5 talos tahas puhast pulliliha,
 valgō pääga vas'ka liha.

Laulnud Liis Mäli, 70 a. vana, Võnnu kihelkonnas, Rasina vallas, Ulejõe külas 1931. aastal. Üles kirjutanud K. Leichter ja R. Viidebaum (ERA III 6, 190 (27) ja II 35, 268/9 (5) < ERA, Fon. 341-f).

47. LINA ELULUGU.

Paistu.

1. Li-na-ke-ne, lin-nu-ke-ne, ü-les,— -les,-les!

Linakene, linnukene,
 üles, -les, -les,
 sada sul surma tetänesse,
 tuhat sul surma toodanessa:
 üits su kiudu kakutasse,
 5 side ümmer seotasse,
 tõine päädä lõigatasse,
 rauda-arjal rapsitasse;
 küll su viiässe vesile,
 loobitasse lombi sissi,
 10 agu päälle aetasse,
 kivi päälle kiilutasse;
 viist vällä veetässse,
 lademasse laotasse;
 kolbitsal su kolgitasse,
 15 roobitsal su ropsitasse.
 Sis su punda pantanessa,
 sis su viiäs Villändisse,
 saadetasse Saksamaale.

Laulnud Ann Nõmmik, 62 a. vana, Paistu kihelkonnas, Holstre val-
 las 1929. aastal. Viisi üles kirjutanud V. Koch (ERA III 1, 150 (75)). — Sõnad
 kirja pannud J. Rekand Kadri Lepalt Paistu kihelkonnas, Holstre val-
 las 1902. aastal (H II 68, 419/21 (56)).

48. SIRISE, SIRBIKENE!

Paistu.

Sii sir-pi se-ast ka - ra - ku, si - ri sir - bi
ruu-du, kes siit vii - äs - se me - he - le,
si - ri sir - bi ruu - du; sii sir - pi
se - li - ti mingu, si - ri sir - bi ruu - du,
kes siit ä - rä koo-le-nes-se, si - ri sir - bi ruu - du!

Sii sirpi seast karaku,
siri sirbi ruudu,
kes siit viiässe mehele;
sii sirpi seliti mingu,
kes siit ärä koolenesse!

Sirvimäng pärist lõikust. Visatakse sirbid üles ja vaadatakse, kuidas nad ritta („ruudu”) langevad. Kelle sirp kukub eemale, see saab mehele; kelle sirp aga läheb seliti, see sureb sel aastal.

Laulnud Eduard Päts, 65 a. vana, Paistu kihelkonnas, Holstre valgas 1926. aastal. Üles kirjutanud R. Päts (ERA III 1, 15 (13)).

ЖАТВЕННЫЕ ПЕСНИ.

а) Жатвенные песни северной и западной Эстонии.

1—2. Кончайся, поле!

Жница обращается к полю с просьбой, чтобы оно скорее кончалось.

3. Поле птицам. Жница предостерегает поле, что если оно скоро не кончится, то будет истоптано птицами и животными.

4. Поля для пастбища. Необходимо скорее закончить жатву, чтобы можно было выгонять стадо в поле.

5. Новина. Закончим уборку помещичьих и деревенских полей, чтобы начать жатву на новине.

6. Большие снопы. Молодка вяжет такие большие снопы, что свекор и свекровь едва могут их поднимать.

7—8. Плохой серп. Работа не ладится, так как плох серп. Девушка просит брата, чтобы он сделал серп из стали и украсил его золотом.

9. Уставшая жница. Жницы жалуются на усталость. Они хотели бы освежиться и набраться сил, купаясь в реке.

10. Собиратель колосьев. Поденщикам предлагается собирать колосья, так как за это платят жалованье.

11. Без обеда. Жницы спешат закончить работу, так как они давно не обедали.

12—13. Полдники кончаются. Когда жатва закончится, полдников не будет.

14—18. Жатвенное пиво. Жницы призываются скорее кончать жатву, так как на краю поля их ждут белый хлеб и пиво. — В вариантах 16—18 выражается подозрение, не заготовлены ли в конце поля прутья для наказания жниц.

19. Полевая свадьба. Жницы требуют, чтобы хозяин исполнил свое обещание, т. е. устроил на поле «свадьбу» и заколол для этого молодого бычка.

20. Большой бык. Выражается благодарность хозяину за то, что он хорошо кормил и заколол огромного быка, у которого зашееек толщиной в тысячу пядей, а ребра в десять локтей длиной.

21—22. Хороший урожай. Высказывается пожелание хорошего урожая, чтобы наполнились пустые желудки и закрома.

23. Нет певицы. Среди жниц нет певицы. Девушки-певицы повыходили замуж и увезены в Виру и Харью.

24—26. Звени, серп! Девушка, чей серп опередит других, выйдет замуж, а та, кто уронит серп, умрет. (Пели во время «метания серпа»).

б) Жатвенные песни южной и центральной Эстонии.

- 27—28. Кончайся, поле! См. 1—2.
- 29—31. Пение в поле. Жница берет песни с собой в поле. В сопровождении песни жатва проходит быстро и весело.
32. Жницы. Жницы пугают поле, они советуют ему спасаться в лес, так как они идут с серпами под полой.
- 33—34. Поле птицам. См. 3.
35. Поля для пастбища. См. 4.
- 36—37. Нивы брата. У брата такие большие нивы, что концы их доходят до России. Но сестра жнет так усердно, что справится с работой.
38. На новую полосу! Девушки приглашаются на новую полосу, где их уже ждут женихи. — Далее см. 36—37. Нивы брата.
39. Скирдовальщик. Жнец складывает такой высокий скирд, что его видно даже в Курляндии.
40. Плохой серп. Работа никак не ладится. В этом виноват хозяин, который пожалел дать кузнецу вина, и кузнец сделал плохой серп.
41. Жатвенное пиво. См. 14—18.
42. Сиденья жниц. Жницы спешат уйти домой, чтобы скорее занять сиденья у окна; те, кто опаздывают, должны будут сидеть перед печью.
43. Поля барской мызы. Тяжело убирать большие мызы, да там и надсмотрщик стоит со своей палкой.
44. Батрак ждет вечера. Батрак ждет вечера, чтобы лечь отдохнуть.
45. Возвращение домой. Жницы спешат закончить жатву, чтобы можно было идти домой. Говорят, что работа, сделанная до захода солнца, идет хозяину, а после захода солнца — черту.
46. Пища толочан. Толочане хотят чистого воловьего мяса, а не мяса пестроголовой козы.
47. История жизни льна. Лен должен пройти через тысячу смертей. Сначала его теребят, потом ему отрезают головки и бросают в воду, затем расстилают, колотят, треплют и отправляют, наконец, в Вильянди.
48. Звени, серп! См. 24—26.